

ט"ו בשבט

תוכנית אודם

הדואג לימים זורע חיטים, הדואג לשנים נוטע עצים

הדואג לדורות מחנך אנשים

יאנוש קורצ'אק

עובדות על ט"ו בשבט

שבעת המינים אפשר לשמרם לאורך זמן ולעשות בהם שימוש
לאורך כל השנה.

בביטוי המקראי 'ארץ זבת חלב ודבש', דבש הוא דבש פירות
שנהגו להכין מתאנים, ענבים, חרובים ותמרים.

סדר שבעת המינים הוא על פי הבשלתם -

קבוצת הדגנים, (חיטה ושעורה) התירוש (תאנה, גפן ורימון)
והיצהר (זית ותמר). בקבוצות עצמן הם מסודרים לפי סדר
חשיבותם - אֶרֶץ חֹטָה וּשְׁעֵרָה, וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן; אֶרֶץ-זֵית
שֶׁמֶן, וְדִבְשׁ (תמרים).

בכורדיסטאן המוסלמים היו שולחים ליהודים משלוחי מנות של
פירות כדי שתפילותיהם יעזרו גם לעצים שלהם

בשנת 1890 יצא המחנך זאב יעבץ מהמושבה זכרון יעקב עם
תלמידיו לנטיעת עצים במושבה בט"ו בשבט.
בעיתון 'הארץ' שערך כתב: "למען חבב את הנטעים לשבוע מטובם
ולהתענג מיופיים, יש לבית הספר לערוך במערכת לנטוע העצים..."

כיום החג משמש גם כיום מודעות לשמירה על הטבע והסביבה

ט"ו בשבט הוא יום חגה של כנסת ישראל.

כיצד קוראים לפעולת איסוף הפירות בכל אחד מהצמחים

הבאים?

חיטה ושעורה

ענבים

זיתים

תאנים

תמרים

ואת השאר קוטפים או אוספים

כך הולכים השותלים

רון בלב ואת ביד
מן העיר ומן הכפר

מן העמק, מן ההר

בט"ו בשבט

בט"ו בשבט

למה באתם, השותלים?

נכה בקרקע ובצור

וגומות סביב נחפור

בהרים ובמישור

בט"ו בשבט

בט"ו בשבט

מה יהא פה, השותלים?

שתיל יבוא בכל גומה

יער עד יפרוש צילו

על ארצנו ערומה

בט"ו בשבט

בט"ו בשבט

חיטה: "ברוך אתה ה' אלוקינו לאלך העולם,
בורא ליני לצונות"

גפן: לוצצים כוס ראשונה
"ברוך אתה ה' אלוקינו לאלך העולם, בורא
פרי הגפן"

"ארץ חיטה ושעורה וגפן
ותאנה ורימון ארץ דית
שמן ודבש"

ארצה

חייב ור לארץ ישראל

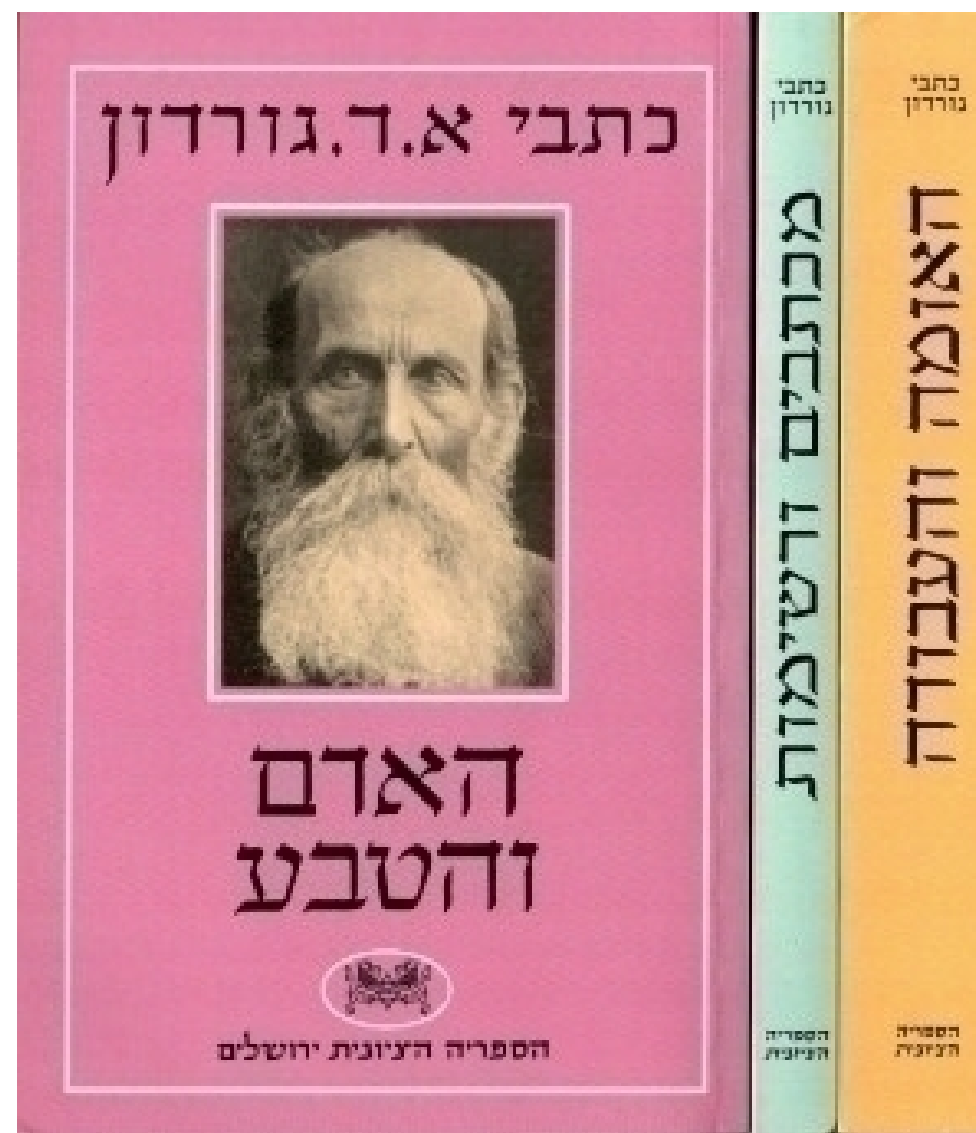
וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶּם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוֹ לְבוֹא:
יחזקאל ל"ו, ח'

בשנת 1867 – ביקר בארץ ישראל הסופר האמריקני מארק טוויין, וכתב
את הדברים הבאים:

"נדמה לי שמכל הארצות בעלות הנוף המדכדך, ארץ ישראל מחזיקה
בכתר. הגבעות קירחות, צבען דהוי, וצורתן רחוקה מלשובב את העין.
העמקים הם מדבריות מכוערים המעוטרים בשוליהם בצמחייה דלה
שפניה כמו אומרות יגון וייאוש. ים המוות וים הגליל נמים בלב מרחב
של גבע ומישור, שבו אין מבטך נתקל בשום גוון נעים, בשום עצם
מרתק, בשום נוף רך. כל קו הוא גס, צורם וכל תו הוא חד, ללא
פרספקטיבה – המרחק אינו מחולל כאן קסמים. זוהי ארץ משמימה,
חסרת תקווה, שבורת לב."

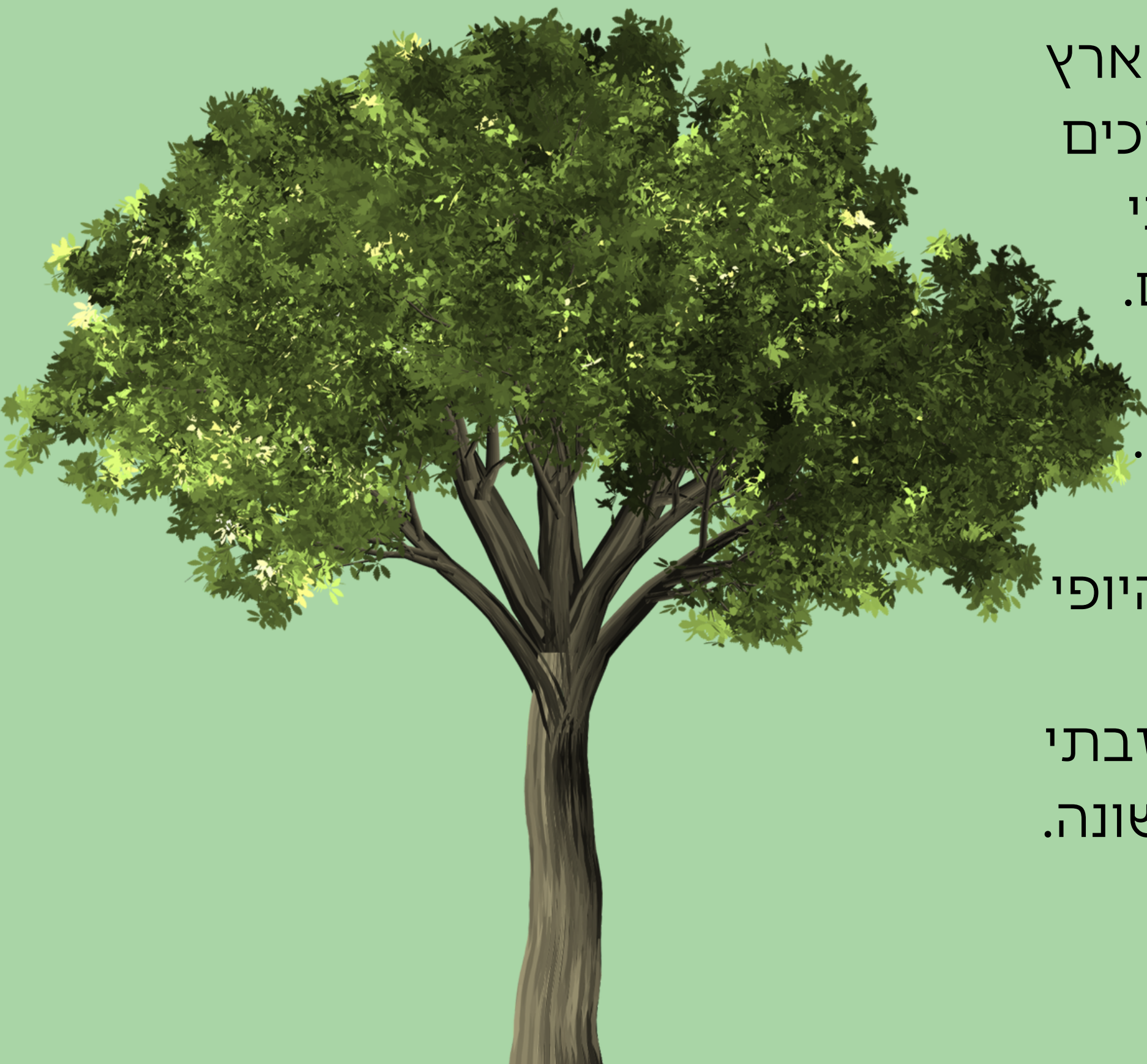

"גם אתה, נראה שאתה משתכשך בארמה כה אתה חופר"

"הארמה היא מקור החיים, היצירה, התרבות והעצמאות האמיתיים"

א.ד. גורדון

שהשמש תעבור עלי / יורם טהרלב

ואם אשוב אל זאת הארץ
ואם אפסע שוב בדרכים
האם כקדם יכירוני
האנשים והפרחים.

רק תפילה אשא...

האם אמצא את כל היופי
האהבה הנושנה
אשר היתה שם כשעזבתי
עת אהבתי פעם ראשונה.

ישנם ימים ללא מרגוע
בם לא אמצא לי נחמה
ומוכרחה אני לנגוע
בעשבים, באדמה
לפסוע באותה הדרך
בתוך פריחת הכרכומים
ולהיות כל כך אחרת
ולפרוח ערב הגשמים.

רק תפילה אשא

הוי אלי, אלי

שהשמש תעבור עלי

ותראה לי שוב את משעולי

הוי אלי, אלי

רק תפילה אשא

שהשמש תעבור עלי

ותיקח אותי אל המסע.

"עם מכלול הקוצים והצמחים
שנכנסו לי לגוף אפשר להקים
עדוזה של מסד על מסד, אבל
אלו לא סתם קוצים, אלו קוצי
ארץ-ישראל..."

סגן אהודאל קרץ דיץ

לחם, פירה, בן זמרה, נחום חורף

נא בקרב בלבנות ריבועית, תעשיית, פחיתות

אני שייך לישראל

אנו צריכים, אנו חייבים להיאחז במדינתנו בכל ציפורינו ובכל גופינו וכוחנו.

רק אם נעשה זאת, רק אם ניתן את כל מה שיש לנו לשלום המדינה שלנו,

תשאר ישראל מדינת היהודים.

רק אם לא יכתבו בספרי ההיסטוריה, שפעם אומנם התעוררו היהודים לפעולה ובמשך שתי עשרות שנים החזיקו במדינתם, אלא שאח"כ הובסו והפכו שוב לכודים בני בלי בית.

אני שייך לישראל, אבא, כשם שישראל שייכת לי, לך, ולכל יהודי אחר.

(דברי יוני למשפחתו – מתוך הספר "מכתבי יוני")

עוד לא תלמו כל פלאיך/ יורם טהרלב

ארצנו הקטנטנת, ארצנו היפה

למודת בוי כותנת, למודת יחפה

קבאינו או ליריך, כזה יפהפייה

פתחי לי לעריך

אבא במ אודה יה.

בצו עצי החורל, הרחק מאור חלמה

יחדיו נכה פה שורל או זב האדמה

או לעיינות הצוהר, או בארות התאם

למודת אלא תואר וצוועני יתאם.

עוד לא תלמו כל פלאיך

עוד הצלח או לט

עוד זבי לכה עם זין וזוחל או באט

את לי את האמת

את לי את אס ובר

את לי את המעט המעט שנותי.

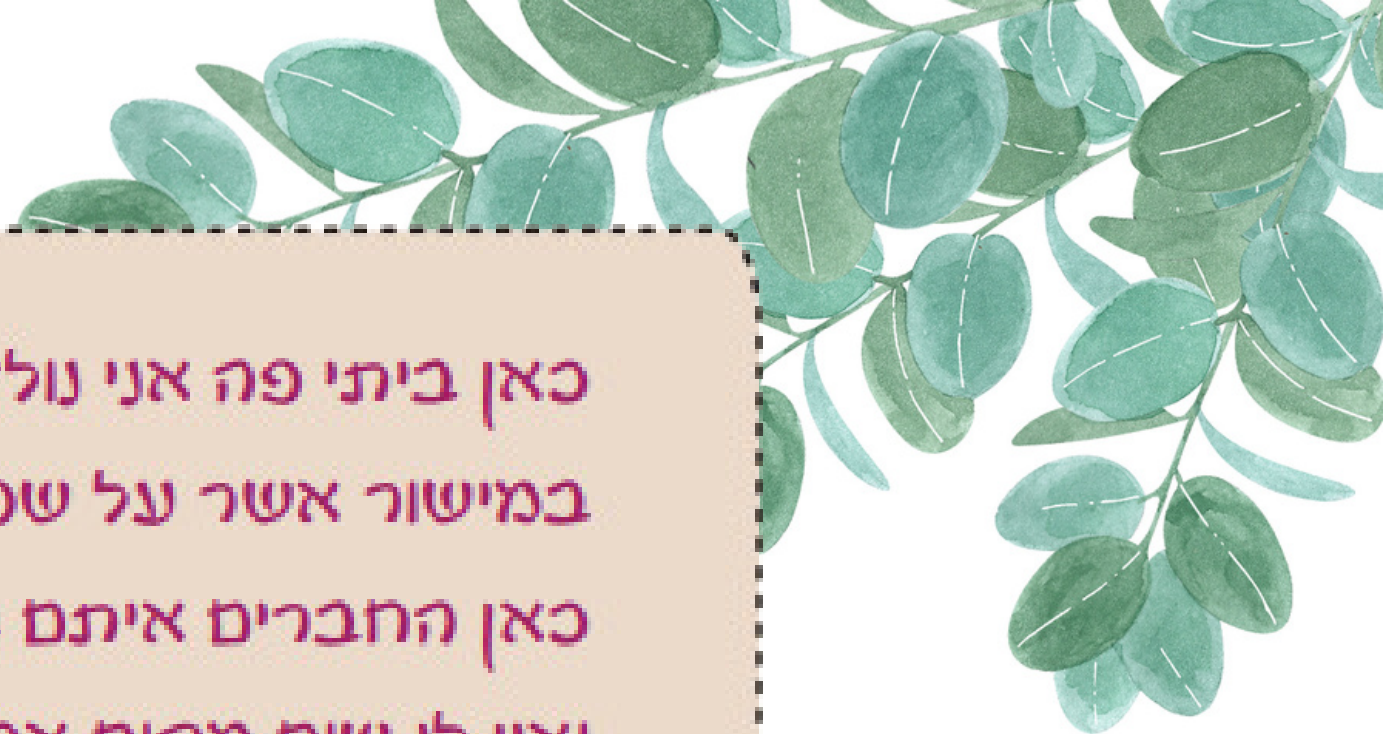
נביאה בבגדינו את ריח הכפרים

בפעלמן זיבנו יכו העדרים.

שנה דלמה רועט וקרן אור יפה,

ואאורה נפסעה ברזל יחפה.

עוד לא תלמו כל פלאיך..

כאן ביתי פה אני נולדתי
במישור אשר על שפת הים
כאן החברים איתם גדלתי
ואין לי שום מקום אחר בעולם

כאן ביתי פה אני שיחקתי
בשפלה אשר על גב ההר
כאן מן הבאר שתיתי מים
ושתלתי דשא במדבר.

כאן נולדתי כאן נולדו לי ילדי
כאן בניתי את ביתי בשתי ידי
כאן גם אתה איתי וכאן כל אלף ידידי
ואחרי שנים אלפיים סוף לנדודי.

כאן את כל שירי אני ניגנתי
והלכתי במסע לילי
כאן בנעורי אני הגנתי
על חלקת האלוהים שלי.

כאן נולדתי...

כאן את שולחני אני ערכתי
פת של לחם פרח רענן
דלת לשכנים אני פתחתי
ומי שבא נאמר לו "אהלן".

כאן נולדתי...

עצים

מה אנחנו
כבני אדם
לומדים
מעצים וצמחים?

האם אתה מרוצה? / עידית ברק

מתוך "להיאחז בענף הקרוב"
ספר השירים השני של עידית ברק.

האם אתה מרצה?
שאלתי את העץ
אינני חושב על כך,
ענה,
אני צומח.

תלמידיו חן אליה
הצמחים
לימדו אותי
כיצד לחיות

לחפש
את האור
ולצמוח למעלה

הצמחים לימדו אותי

כיצד לחיות...

לשאול למעלה אל האור

להנמיך קומה וצמרת

בשעות סופה וקור,

לזכור

לחוש את הקרקע

את הארץ

השורשים

האדמה.

לנשום בדממה

להצדק

לנוע עם הרוח

להקשיב לרחש העלים,

להביט לאופק

ולנסוק לשחקים עם מעוף הציפורים,

לפתוח עיניים ולראות את הניצנים נפתחים ופורחים.

בלי לחשוב,

להיות אחד עם הטבע

המחזוריות

והעונות השונות בשנה,

להתחדש

לפרוח

להאמין בטוב

בלי לחשוב

לאהוב,

להמשיך לצמוח ולגדול-

ולזכור שאני חלק ממהו גדול.

תאנה

איך צה זהיות עץ דתיה בן דור
פעם שאלתי עץ - "עץ, איך צה
זהיות עץ?" "אתה וודאי מתאוצץ"
אלתר העץ. "לא ולא", אלמתי
"ברצינות למורה, צה טוב או רע?"
"רע?" תלמה העץ. "לדוע?"
"לא אכפת זך שאתה תקוע כה
השבוע?"
"אינני תקוע, אני הרי נטוע"

ואל מתחשק זך זפעלמים
זכתי זבקר חברים או זכאל
למה נשלמע בלוקולות אזורים?
אין זי כה צורק זנוז וזנוע.
ציפורים למלרות זי באופן
קבוע. פרפרים זי נולקים,
למטפת הרוח וזנזי עיני כה
האופק פתוח

ובזוה כלכואם ילנים
אז למה?
כזוה אני למאזין זדלמה
ושלמע איך נולמתי הזדלמה
איך פירות למשזזים, איך
זורדים הטלזים זבתוק ענפי
ילנים זוצזים
ואני שולח עז שנים
אני אוהב אותך עץ
אלמתי והזכתי או זני
ונטעתי זי עץ לזוז מזוני

עצי הדית - לאה גולדברג

עמדו בניסיון השרב

ובאו בסוד הסער

וכנצח ניצבו במורד

הגבעה, מול הכפר שחרב,

מכסיפים באורו הצונן

של הסהר

עמוד, מה גדושה השלווה

זו אפוא השיבה הטובה

הקשב, הקשב

למשב הרוח

בנוף הזיתים

איזו צמיחה ענווה

הקשב הקשב למשב

התשמע מה הם אומרים?

דברים נבונים ופשוטים.

זיג: "כיון אלה ה'

אזוקינו לאל העולם,

כורא פרי העץ"

כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לִנְדֹחַ עָלֶיהָ גִּרְזֵן כִּי
מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשִּׁדָּה לָבֹא מִפְּנֵיהָ בַּמִּצּוֹר. רַק עֵץ אֲשֶׁר תִּדְּעַ כִּי לֹא
עֵץ מֵאֲכָל הוּא אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכָרְתָּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל הָעֵיר אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד
רִדְתָּה (פסוקים יט-כ).

היהדות אוסרת בכל תוקף לכרות עצי פרי
של ארץ אויב
לצורך מצור בעת מלחמה

כי האדם עץ השדה / נתן זך

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה
כְּמוֹ הָעֵץ הוּא צֶמָא לְמִים
כְּמוֹ הָאָדָם הוּא נִשְׁאָר צֶמָא
וְאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
אֵיפֹה הָיִיתִי וְאֵיפֹה אֶהְיֶה
כְּמוֹ עֵץ הַשָּׂדֶה

אֶהְבֹּתִי וְגַם שָׂנֵאתִי
טַעַמְתִּי מָזָה וּמָזָה
קָבְרוּ אוֹתִי בְּחִלְקָה שֶׁל עֶפֶר
וַיֹּמַר לִי מֵר לִי בִפֶּה
כְּמוֹ עֵץ הַשָּׂדֶה
כְּמוֹ עֵץ הַשָּׂדֶה

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה
כְּמוֹ הָאָדָם גַּם הָעֵץ צוֹמֵחַ
כְּמוֹ הָעֵץ הָאָדָם נִגְדָּע
וְאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
אֵיפֹה הָיִיתִי וְאֵיפֹה אֶהְיֶה
כְּמוֹ עֵץ הַשָּׂדֶה

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה
כְּמוֹ הָעֵץ הוּא שׂוֹאֵף לְמַעְלָה
כְּמוֹ הָאָדָם הוּא נִשְׁרָף בְּאֵשׁ
וְאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
אֵיפֹה הָיִיתִי וְאֵיפֹה אֶהְיֶה
כְּמוֹ עֵץ הַשָּׂדֶה

נגן נגנה לקול צליליך

מה נעים הוא החלום

נגן נגנה ישמע ירח את קולי שם במרום

הוי למה למה בשפתיך הקסמתני

ליבי כבשת ועזבתני אוהב כואב וסובל

נדם כינור נחבא ירח ובדממה הד מנגינה

עוד נשמע על מה ולמה אל יודע על מה

עולם אכזר ורע מערפילי עפר תופיע

דמות אהובה תווי פנים מוכרים כינור

ישמיע שי זכרונות כה נעימים

צא ילח ואור ירח/ צוהר ארזאב

צל עץ תמר ואור ירח

ומנגינת כינור תקסים את הלב עולה

הצליל רועד בוקע ממיתרים נשפך כאב

נגן כינור נגן שירך

מה רב החושך והשקט סביב

מנגינותיך ישכחו את סבלי

תמר

רימון

צו ולי באר- יורם טהרלב

בלחרון מעל הוואדי
עץ השקדייה פורח
באוור נוחה הדסים
זה הצלן לפני הקיץ
לערוי האב פותח
ותליד ברוכים הנכנסים.
בילמים אשר כאוה
למחים עד באו היו
למחים אצעים קרבים
לא סוגרים את הברית
לא עוצמים את העיניים
בילמים כאוה לקליבים.

לי לרעב ילצא אנצנו פת לש זמם
לי לעייף ילצא פה צו ולי באר
לי לסוכנו נופאת
חרל יכנס בדלת
חרל יכנס
ועד עולם יוכל זהילאר.

זה הבית לבנינו
זה האורן לנטענו
זה השביל וצוהי הבאר
לי לבא אפה אחינו
לי לבא יסב איתנו
והלער לוב לא יסגר

סיפר ר' אריה לויין על הרב קוק: אחרי תפילת מנחה גדולה

יצא רבנו לשוח בשדה, לצמצם מחשבותיו..

נלוויתי אליו. בדרך קטפתי איזה עשב או פרח.

הזדעזע רבנו ואמר לי בנחת:

האמן תאמין לי שמימי נזהרתי לבלתי קטוף בלי תועלת עשב או פרח

שיכול לגדול או לצמוח,

כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה שאומר לו גדל.

כל ציץ אומר דבר, כל אבן לוחשת סוד, כל בריאה אומרת שירה.

הדברים שיצאו מלב טהור וקדוש

נחקקו עמוק בליבי.

מאז התחלתי להרגיש ביתר מידת החמלה על כל דבר.

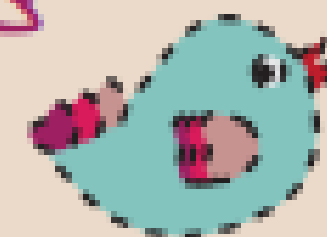

צמיחה וייחודיות

ט"ו בשבט מחבר בין החורף לאביב. אחד מסמלי החג, השקדייה, נקראת כך משום שהיא שקדנית, מקבלת את בוא האביב לפני חבריה

השקדיה פורחת ושמש פז זורחת
ציפורים מראש כל גג, מבשרות את בוא החג
ט"ו בשבט הגיע חג לאילנות

משירי ארץ אהבתי / לאה גולדברג

בְּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי הַשָּׁקֵד פֹּרֵחַ
בְּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי מְחַכִּים לְאוֹרֵחַ
שָׁבַע עֲלָמוֹת שָׁבַע אֲמָהוֹת
שָׁבַע כָּלוֹת בַּשָּׁעַר.

בְּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי עַל הַצָּרִיחַ דָּגָל
אֶל אֶרֶץ אֲהַבְתִּי יָבוֹא עוֹלָה רֶגֶל
בְּשָׁעָה טוֹבָה בְּשָׁעָה בְּרוּכָה
הַמְשַׁכִּיחָה כָּל צֶעַר.

אֶךְ מִי עֵינַי נִשָּׁר לוֹ וַיִּרְאֵנוּ
וּמִי לֵב חָכָם לוֹ וַיַּכִּירְנוּ
מִי לֹא יִטָּעָה מִי לֹא יִשָּׁגָה
מִי יִפְתַּח לוֹ הַדֹּלֶת?

בְּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי עַל הַצָּרִיחַ דָּגָל
אֶל אֶרֶץ אֲהַבְתִּי יָבוֹא עוֹלָה רֶגֶל
בְּשָׁעָה טוֹבָה בְּשָׁעָה בְּרוּכָה
הַמְשַׁכִּיחָה כָּל צֶעַר.

אֵלֹן
אֵלֹן
בְּמִדְבָּר

אֲבֹרְכֶךָ?

אֵלֹהֵי רָצוֹן
שֶׁכֶּל נְטִיעוֹת
שְׁנוֹטְעִין מִמֶּךָ

יֵהְיוּ בְּמוֹתֶךָ

אֶחָד מִן הַדָּר
לֵאמֹר אֵלֹהֵינוּ
בְּהַקְדָּה

שירת העשבים/ר' נחמן מברסלב נעמי שמר

דע זך לכא רועה ורועה

יז זו ניבון מיוחד לשזו

דע זך לכא עלב ועלב

יז זו שירה מיוחדת לשזו

ומלירת העלבים

נעלה ניבון לש רועה

וכלהאב לן השירה מתלמא

ומלתיקק אז אורף ילראו

אור גדול אזי נלסך והואך

לקדושה לש האורף עזיו

ומלירת העלבים

נעלה ניבון לש האב

כלמה יפה כלמה יפה ונאה

כלשומעים השירה לזהם

טוב מאוד זהתפאז ביניהם

ובשלמה אעבוד את השם

ומלירת העלבים

מתלמא האב ומלתיקק

חג אילנות שמח :

